

Zuzana Danišková, Ivan Lukšík, Dana Masaryková, Oľga Zápotočná: **Výchova k občianstvu na primárnom stupni**

Vydavateľ: Typi Universitatis Tyrnaviensis, Trnava

Rok vydania: 2015

Jazyk: Slovenský

ISBN: 978-80-8082-926-1

Počet strán: 213

Recenzenti:

prof. PhDr. Erich Mistrík, CSc.

prof. PhDr. Emil Višňovský, PhD.

Publikácia tematicky nadväzuje na výskumný projekt Centra excelentnosti pre výskum občianstva a participácie SAV, realizovaný v rokoch 2007 – 2010 na pôde ÚVSK v spolupráci s viacerými partnerskými organizáciami zo SAV, FFUK a mimovládneho sektora. Vznikla ako súčasť nadväzujúceho projektu KEGA, zameraného na koncepčné riešenie otázok občianskeho vzdelávania v slovenskom školstve v spolupráci s Pedagogickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave, pod vedením hlavnej riešiteľky Zuzany Daniškovej. Autori I. Lukšík a O. Zápotočná tu nadväzujú na výsledky svojho výskumu (2010), ktoré ukázali, že podiel školy na formovaní aktívneho občianstva je – na základe výpovedí reprezentatívnej vzorky slovenských respondentov rôznych vekových kategórií – minimálny, pričom na poslednom mieste sa v tomto hodnotení umiestnila základná škola. Cieľom tejto monografie je hľadanie relevantných a veku primeraných modelov občianskeho vzdelávania, zameraných práve na túto vekovú kategóriu – deti mladšieho školského veku. Viaceré empirické analýzy realizované v rámci tohto projektu (výsledky dotazníkového prieskumu vzdelávacej orientácie súčasných učiteľov primárneho vzdelávania v oblasti občianstva, analýzy vybraných vzdelávacích obsahov a učebných predmetov – prostredníctvom obsahovej analýzy školských dokumentov, metodických materiálov a učebníc) poukazujú na potenciálne možnosti a výzvy občiansko-výchovného pôsobenia školy na úrovni primárneho vzdelávania.

Svet škôlkara

Vydavateľ: Raabe

Jazyk: Slovenský

Metodické materiály pre MŠ

Garanti:

prof. PhDr. Branislav Pupala, CSc.

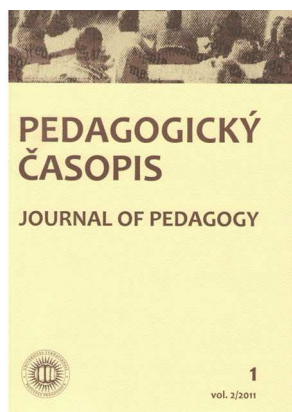
doc. PaedDr. Ondrej Kaščák, PhD.

„Svet škôlkara“ je trojzväzkovým metodickým materiálom, ktorý na pokračovanie vychádza v odbornom vydavateľstve Raabe. Prvá časť vyšla súčasne so schválením inovovaného Štátneho vzdelávacieho programu pre Materské školy v máji 2015. Ponúka návrhy praktických edukačných aktivít pre všetky vzdelávacie oblasti v súlade s koncepciou nového vzdelávacieho programu.

Hlavnými autormi jednotlivých vzdelávacích oblastí sú:

- doc. PhDr. Oľga Zápotočná, CSc.
- doc. PaedDr. Zuzana Petrová, PhD.
- PaedDr. Edita Šimčíková, PhD.
- Mgr. Blanka Tomková, PhD.
- doc. PaedDr. Kristína Žoldošová, PhD.
- PaedDr. Anna Derevjaníková, PhD.
- prof. Ladislav Čarný, akad.mal.
- Mgr. Dana Masaryková, PhD.

Súbor metodických materiálov je otvorený, návrhy vzdelávacích aktivít sa postupne dopĺňajú. Ich tvorcami sú aj ďalší autori z radov skúsených učiteľov materských škôl. Pod lektorským vedením hlavných autorov boli publikované už viaceré aktualizácie jednotlivých zväzkov. <http://www.raabe.sk/p/703/svet-skolkara-kompletne-dielo-1-2-3>

Pedagogický časopis / Journal of Pedagogy

Pedagogický časopis / Journal of Pedagogy je recenzovaný vedecký časopis vydávaný Pedagogickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave v spolupráci s Centrom pedagogického výskumu v Ústave výskumu sociálnej komunikácie SAV v Bratislave. Predmetom záujmu je výchova a vzdelávanie v širších sociokultúrnych súvislostiach s reflektovaním vzťahu medzi vzdelávacou politikou a vzdelávacou praxou a s dôrazom na prezentovanie originálnych pohľadov na aktuálne kontroverzie v pedagogickom sektore. Dosahy na výchovný a vzdelávací proces môžu byť tematizované tak v teoretických ako aj výskumných štúdiách. Pedagogický časopis / Journal of Pedagogy preferuje publikovanie výskumných štúdií integratívneho charakteru, hĺbkových konceptuálnych analýz vzdelávania a taktiež originálnych štúdií obsahujúcich empirické údaje o vzdelávacích procesoch. Publikuje taktiež diskusné príspevky, správy a recenzie.

Branislav Pupala, Ondrej Kaščák: **Neposedné predškolské kurikulum**

Vydavateľstvo: Wolters Kluwer

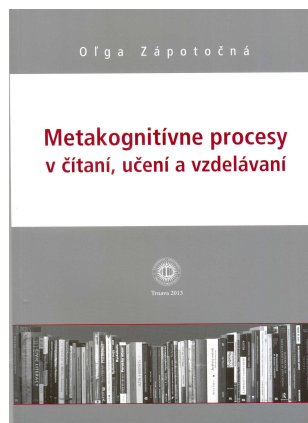
Jazyk: Slovenský

ISBN: 978-80-81680-267

Rok vydania: 2014

Počet strán: 116

Publikácia v sebe spája dve zásadné skúsenosti autorov z posledných rokov. Tou prvou sú návštevy mnohých krajín, v rámci ktorých poznávali tradície a podoby predškolského vzdelávania vo rôznych podmienkach. Tou druhou skúsenosťou bola účasť na realizácii štátnej školskej politiky na Slovensku, a to prostredníctvom možnosti vytvoriť a viesť tím ľudí na účely spracovania nového národného kurikula pre materské školy. Obsah tejto publikácie spočíva na prieniku porovnávacieho štúdia zahraničných prístupov a vývoja kurikulárnych materiálov v našich podmienkach. Porovnávací prístup k tvorbe kurikula a k práci s ním nepochybne prispel k zreteľnejšiemu porozumeniu vlastnej tradície ako aj ku kritickému vnímaniu toho, čo k nám preniká zo zahraničia, kde sú limity, riziká či výhody rôznorodých pilierov, na ktorých stavajú systémy predškolského vzdelávania v rôznych častiach sveta a v rôznych kultúrnych podmienkach. V prvých častiach dominuje analýza medzinárodných zdrojov a skúseností z oblasti tvorby predškolských kurikul. Obsah ďalších častí rekonštruje najmä domácu situáciu a to tak, že porovnávacie hľadisko zohľadňuje to, čo sa ako problém či neistota môže javiť v našich podmienkach, aby sa v konečnom dôsledku našlo hlbšie porozumenie pre to, čo možno v predškolskom vzdelávaní v súčasnosti dosiahnuť. Text publikácie vyúsťuje až do spracovania mozaiky toho, ako sa s novými či nezvyčajnými vplyvmi kurikula emocionálne vysporadúvajú naše učiteľky materských škôl ako nositeľky domácej tradície a historicky zaužívaných prístupov. Publikácia prezentuje relatívne ucelený text akejsi ukotvenej porovnávacej predškolskej pedagogiky, berúc na zreteľ domáce podmienky a otázky, ktoré sú produkované týmto prostredím. Porovnávací prístup a medzinárodné hľadisko nie sú teda samoučelné, ale sú spôsobom, ako zodpovedne vnímať a riešiť všetky základné témy, ktoré doma a vo svete hýbu nielen premýšľaním, ale aj rozhodovaním v oblasti starostlivosti o deti v ranom detstve.

Olga Zápotočná: **Metakognitívne procesy v čítaní, učení a vzdelávaní**

Vydavateľ: Typi Universitatis Tyrnaviensis (VEDA)

Rok vydania: 2013

Jazyk: Slovenský

ISBN: 978-80-8082-742-7

Počet strán: 142

prof. PhDr. Peter Gavora, CSc. prof. PaedDr. René Bílik, CSc.

Publikácia otvára staro-novú tému kognitívnej regulácie poznávania, ktorá sa v súčasnosti – najmä v súvislosti s výsledkami medzinárodných výskumov čitateľskej gramotnosti (PISA) stala pomerne populárnou, aj keď tak trochu stále záhadnou, plnou nejasností, ale aj snáh o často zjednodušujúce riešenia problémov spojených s učením a vzdelávaním. Autorka monografie prezentuje tému metakognície v širšom kontexte jej historického vývinu v psychologickom skúmaní, ako aj z hľadiska jej genézy v kognitívnom vývine dieťaťa. Prináša údaje nakumulované v posledných dekádach, poukazujúce na to, že vývinové korene metakognície, t.j. vedomej regulácie poznávania siahajú pomerne hlboko do predškolského veku v závislosti od podmienok sociálneho prostredia. Ťažiskom publikácie je skúmanie metakognitívnych procesov a stratégií, ktoré významným spôsobom vstupujú do procesu čítania, a to už od jeho počiatkov, v čase osvojovania si základov písanej reči. Edukačné odkazy publikácie sú preto smerované predovšetkým do oblasti primárneho vzdelávania.

Oľga Zápotočná: **Čitateľská gramotnosť a jej rozvoj v primárnom vzdelávaní: Teoretické východiská a didaktické realizácie.**

Vydavateľ: VEDA – vydavateľstvo SAV

Rok vydania: 2012

Jazyk: Slovenský

ISBN: 978-80-224-1281-0

Počet strán: 141

„Oľga Zápotočná priniesla so sebou balík relevantných a na slovenskej vysokoškolskej pôde dovedty vôbec neprednášaných poznatkov z výskumu čitateľskej gramotnosti, opretý o veľmi slušný teoretický fundament, a najmä o akademický rozhľad. Ten sa stal základom na to, aby sa v príslušných študijných programoch prebudovala dovedďajšia neakademická až triviálna didaktika čítania a písania na seriózný, akademicky plnohodnotný kurz univerzitného vzdelávania. (...) Text publikácie pokrýva všetky podstatné oblasti akademického a komplexného vymedzenia teórie gramotnosti v základnom vzdelávaní: Konceptuálne ohraničenie gramotnosti, modely čítania, metódy a prístupy k osvojovaniu písanej reči, problematika vyšších rovín čítania – metaporozumenie, evaluácia výučby čítania. Ide takmer o vyčerpávajúcu štruktúru a jej vyvážené spracovanie“ (Branislav Pupala, prof. PhDr. CSc.)

„Recenzovaný text vysokoškolskej učebnice pokladám za veľmi kvalitný, jeho vydanie a následné zaradenie do povinnej literatúry pre študentov aprobácie Učiteľstvo pre primárne vzdelávanie bude určite prínosom. Prináša nové pohľady na problematiku gramotnosti a nabáda čitateľa k uvedomovaniu si možných riešení početných problematických otázok rozvíjania jazykovej gramotnosti žiakov primárneho stupňa základnej školy. Okrem študentov učiteľstva pre primárne vzdelávanie, ktorým je prednostne určený ho možno odporučiť do pozornosti širšej učiteľskej verejnosti“ (Ľudmila Belásová, doc. PhDr. PhD.)

„Gramotnosť, donedávna relatívne jednoznačne chápaný pojem, sa v súčasnosti stáva mimoriadne širokým spoločenským fenoménom, ktorým sa zaoberá viacero disciplín, čo potvrdzuje jeho mnohodimenzionálnosť. Tá má svoje miesto aj na úrovni primárneho vzdelávania a práve jemu sa autorka venuje vo svojej publikácii..., pričom zdôrazňuje vývinovú kontinuitu v rozvíjaní gramotnosti na prelome predškolského a mladšieho školského veku a poukazuje na súčasný nevyhovujúci prístup základných škôl, ktorý ignoruje predškôľakov vstupujúcich do základnej školy s čoraz vyššou mierou pregramotných kompetencií najmä tým, že nevyužíva vstupnú diagnostiku či individualizáciu programu vzdelávania žiakov“ (Zuzana Kolláriková, doc. PhDr. CSc.)

Ondrej Kaščák, Branislav Pupala: **School of Golden Collar / Education in the Era of Neoliberalism**

Vydavateľ: Sociologické nakladateľství (SLON) Praha

Rok vydania: 2012

Jazyk: Slovenský

ISBN: 978-80-7419-113-8

Počet strán: 208

V našich podmienkach ide o prvé ucelené dielo, ktoré komplexne analyzuje „infiltráciu“ neoliberalnej ideológie do školskej sféry a jej dopady na všetky úrovne správy vzdelávania. Na základe rekonštrukcie vzniku a vývoja neoliberalizmu ako formy sociálnych vzťahov knižka ukazuje, ako tento spôsob transformácie sociálnych vzťahov zmenil a postupne ďalej mení školské systémy, školy i všetkých aktérov vzdelávania.

Kritickej analýze je podrobený neoliberalizmom etablovaný pedagogický diskurz, ktorý do centra pozornosti obsesívne postavil akontabilitu vzdelávania, štandardizáciu jeho výstupov a permanentnú evaluáciu kvality školy. Knižka rovnako približuje, ako neoliberalizmus zmenil ontológiu subjektu vzdelávania, či už v obraze človeka podrobujúceho sa celoživotnému učeniu sa, alebo v obraze kompetentného „superdieťaťa“ prekrývajúceho sa s profilom novodobých lídrov pracovného trhu – tzv. zlatých golierov. Zjavným sa stáva, že neoliberalná ontológia podnikateľského subjektu je dnes obsiahnutá v každodennom pedagogickom diskurze a obsadzuje politické i odborné programovanie školských reforiem, ako ich zaznamenávame v zahraničí i u nás. Text knižky umožňuje dôkladnejšie porozumieť tomu, ako a prečo sa škola stáva rukojevníkom ekonomických vzťahov neoliberalnej spoločnosti a aké riziká stoja za reformami vzdelávania zapriahnutými do tohto typu politických kalkulácií.

- Akým spôsobom sa usídľuje neoliberalizmus v správe vzdelávania? Ako sa súčasné reformy vzdelávania podieľajú na redukcii vzdelania podľa neoliberalných ekonomických kritérií? – Čo spôsobuje uväznenie kvality vzdelávania v neoliberalnom trojuholníku evaluácie – štandardizácie – akontability? Aká je skutočná moc rozmáhajúceho sa testovania žiakov? – Aká je tvár súčasnej univerzity? Stáva sa skutočne univerzita podnikom? Je bolonský proces priamym diktátom neoliberalizmu? – Ako sa menia učitelia, rodičia a deti v režime neoliberalizmu? Je „štandardizovaný“ učiteľ autonómnym profesionálom? Existuje nové rozhranie medzi rodinou a školou?

Ondrej Kaščák, Branislav Pupala, Pavol Marchevský: **Selected Aspects of Educational Policy in the Optic of Slovak Public**

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum Bratislava

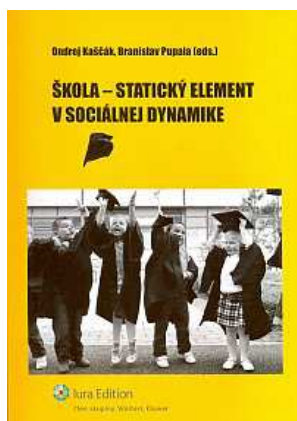
Rok vydania: 2012

Jazyk: Slovenský

ISBN: 978-80-8052-445-6

Počet strán: 68

Publikácia prináša výsledky prieskumu verejnej mienky k aktuálnym otázkam v oblasti školstva uskutočneného na reprezentatívnej vzorke 1024 respondentov. Otázky boli zamerané na názory verejnosti na viaceré aktuálne témy v oblasti vzdelávania (týkajúce sa hodnoty vzdelania, zvyšovania počtu vysokoškolských študentov, zavedenia povinného predškolského vzdelávania, domáceho vzdelávania, hodnotenia úrovne a kvality súčasného školského vzdelávania, finančného hodnotenia učiteľov, ako aj všeobecných postojov k učiteľskej profesii). Významná časť opýtaných je presvedčená, že ohodnotenie učiteľov je primerané súčasnému stavu slovenskej ekonomiky napriek tomu, že – pokiaľ ide o vnímanie povahy učiteľskej profesie – drvivá väčšina respondentov považuje učiteľské povolanie za náročné. Z výskumu ďalej vyplynulo, že povinná predškolská dochádzka detí je podľa veľkej väčšiny respondentov žiaduca, čo znamená, že trendy európskej vzdelávacej politiky majú v našich podmienkach verejnú podporu. Väčšina opýtaných nepodporuje vzdelávanie v domácom prostredí. Podľa názoru respondentov je kvalita súčasného základného vzdelávania v porovnaní s minulosťou na lepšej úrovni. Tento názor zdieľajú najmä voliči Kresťansko-demokratického hnutia (KDH), ktorí súčasne významne častejšie preferujú rôzne elitné formy vzdelávania nadanejších detí v podobe výberových tried a škôl.

Ondrej Kaščák, Branislav Pupala (Eds.): **School – Static Element in the Social Dynamics**

Vydavateľ: IURA EDITION

Rok vydania: 2011

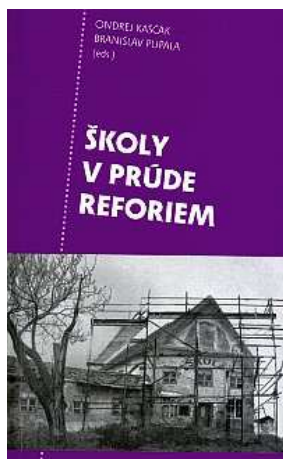
Jazyk: Slovenský

ISBN: 978-80-8078-459-1

Počet strán: 296

Zborník príspevkov prezentovaných na medzinárodnej vedeckej konferencii v Jasnej v dňoch 10. – 12. októbra 2011. Cieľom konferencie bolo vytvoriť priestor na analýzu celého spektra aktuálnych imperatívov a požiadaviek, s ktorými je súčasná škola neustále konfrontovaná. Škola a vzdelávanie v jej rámci sa v súčasnosti stáva objektom a cieľovým bodom mnohých reformných a transformačných snáh, ktoré sú motivované socio-ekonomicky a politicky a taktiež špecifickými konceptuálnymi pohybmi vychádzajúcimi z rôznorodých diskurzov vied o výchove. Socio-ekonomicky a politicky fundovanou výzvou sú snahy o neoliberálnu správu školy a vzdelávania, ktoré majú svoje konceptuálne a teoretické pendanty vo vedách o výchove a často zasahujú aj do oblasti odborových didaktík či konkrétnych vzdelávacích metodík. Tieto viac alebo menej koherentné socio-politické pohyby robia zo školy priestor neustále vystavovaný novým reglementom, nárokom, kontrolám kvality, didaktickým transformáciám či spôsobom poznávania. Jednotlivé príspevky reflektujú rôznorodé úrovne dynamizácie súčasnej školy v nasledovných tematických blokoch:

- Pohľady na stabilizačné a dynamizačné prvky školy – Premeny školského kurikula – Reflexie školského vyučovania – Pohľady na učiteľa a učiteľskú profesiu – Škola ako priestor pre učenie – Školské procesy vo výskume

Ondrej Kaščák – Branislav Pupala (Eds.): **Schools in Line of Reforms**

Vydavateľ: Renesans

Rok Vydania: 2011

Jazyk: Slovenský

ISBN: 80-89402-44-1

Počet strán: 291

Autori©: Doc. PhDr. Tomáš Janík, Ph.D., M.Ed. Doc. PaedDr. Ondrej Kaščák, PhD. PhDr. Zuzana Petrová, PhD. Prof. PhDr. Branislav Pupala, CSc. Mgr. Michal Rehúš, PhD. Mgr. Zuzana Zimenová Doc. PhDr. Oľga Zápotočná, CSc.

Školské systémy vyspelých krajín zachvátila vlna vzdelávacích reforiem. Reformy sa už stávajú akoby súčasťou každodenného života škôl. Školy neustále zápasia o zvýšenie kvality vzdelávania, o svoju úspešnosť, o svoju prestíž. Stojí však tento zápas za to? Vedú vzdelávacie reformy k zlepšeniu vzdelávania? Všetky predsavzatia a pojmy, na ktorých sú vzdelávacie reformy postavené, sú prinajmenšom diskutabilné a sporné. Publikácia ukazuje rozpornosť reformy školstva nielen na Slovensku, ale rozsiahlejšie si všíma viaceré línie zmien vo vzdelávaní v medzinárodných súvislostiach. Ukazuje, aké sú dôsledky politických reformných riešení na každodenný život škôl, žiakov i celých školských systémov. Knižka môže napomôcť vnímať úskalia súčasnej vzdelávacej politiky a dáva aj konkrétne návrhy, ako riešiť neovládnuté prvky reformy aspoň v našich podmienkach.